Twenne ryktbara

Swenske Stortjufwars

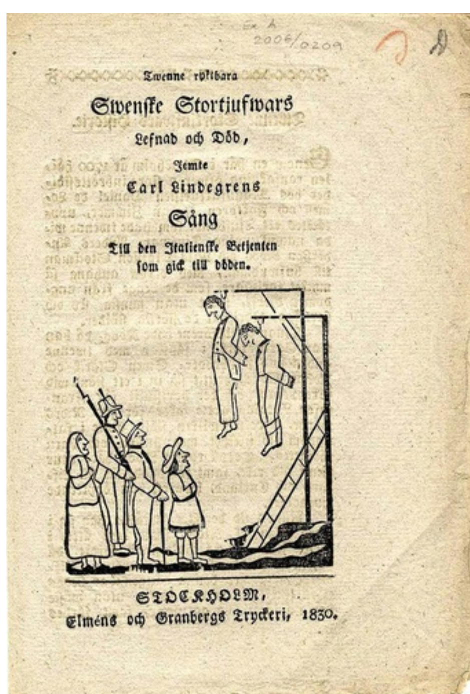
Lefnad och Död,

Jemte

Carl Lindegrens

Sång

Till den Italienske Betjenten
som gick till döden.

Twenne ryktbara
Swenske Stortjufwars
Lefnad och Död,
Jemte
Carl Lindegrens
Sång
Till den Italienske Betjenten
som gick till döden.
STOCKHOLM,
Elméns och Granbergs Tryckeri, 1830.

STOCKHOLM,
Elmén och Granbergs Tryckeri, 1830.

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta skillingtryck från Stockholmskällan om stortjuvar från 1600-talet, som utgavs på Elmén och Granbergs Tryckeri 1830 tillsammans med en Sång av Carl Lindegren (1770-1815) har digitaliserats av Stockholms Stadsmuseum såsom en högupplöst pdf-fil, vilken hösten 2011 anpassades för projekt Runeberg av Ralph E såsom 300 dpi jpg-bilder i färg och 600 dpi svartvita G4 tiff-bilder, vilka exponeras i cirka 100 dpi tillsammans med OCR-kod.

Shillingtrycket har lagts upp på Internet-Arkivet, där den kan läsas såsom en uppslagen bok i färg.

Twenne Stortjufwars Historie.

Genom en här i Stockholm år 1700 hållen ransakning öfwer 2 stora inbrottsstölder hos Manufakturisten Daniel de Lomell och Faktoren Johan Zimmer, upptäcktes ett Tjufband, som hade twenne wida namnkunniga Tjufwar: Anders Andersson Roos och Nils Olofsson Stockman till hufwudmän, med deras anhang så mycket farligare, som de begge från ungdomen djerft, samt utan minsta sky och farhåga, bedrifwit de största stölder.

Tjugu år tillförene hade Roos, då han war Gardeskarl, i sällskap med twenne andra sina stallbröder: Swen Starck och Johan Soos, brutit sig in i ett stånd wid Skeppsbron och der bortstulit för Fransosen Nicolas Cotte saker för 400 R:drs wärde, medelst hwilken stöld Cotte i fattigdom och uselhet med hustru och barn försattes. Derpå rymde Roos både utur tjenst och rike, samt förfogade sig till Lifland och Curland, hwarest han föryttrade tjufgodset.

Någon tid derefter inställde han sig i södra delen af Riket, samt kom åter i Krigstjenst, och på Halmstads Slott, då han stått skildtwakt, bortstal twenne Silfwerbägare; men denna gången war Roos ej så lycklig, som den förra, utan måste han nu löpa sina gatulopp, samt fördestill Marstrand, dit han på lifstidsarbete war dömd.

En så mödosam och beswärlig lefnad fördubblade endast känslan af en för Roos behagelig frihet; och som honom icke lärer hafwa fattats hwarken list eller dristighet, så fann han snart nog utwäg att flygta från fästningen.

Roos behöfde ej mera till sin bergning, än sin frihet; ty hans wana war, att resa från det ena landet till det andra, på Kap, som han det sjelf kallade, och skall han, efter egen bekännelse, som byxsäcks-huggare, hafwa warit en fullkomlig mästare.

Sedan han nu igen ströfwat omkring någon tid utrikes, och jemt framfarit i sitt påbegynta lefnadssätt, fick han åter lust att besöka fäderneslandet, i hwad afsigt behöfwes ej omnämnas. Han war twifwelsutan en på många orter mycket utmärkt person, och han trodde sig nu efter så lång tids förlopp wara glömd och okänd hemma.

Med så god förhoppning anlände Roos på nytt tilt Stockholm, då han gaf sig ut för en Köpman från Carlskrona; klädde sig wäl och höll sig en tjenare. För honom, som hade så mycken erfarenhet och så öfwerflödig skicklighet i handtwerket, war ej swårt att göra nödiga bekantskaper, och finna tjenliga ämnen, af medfödda wanartiga böjelser; och hwilken af dem kunde wara så förtjent som Roos, att wara Bandets hufwudman.

Då han hunnit sätta sina underhafwande i en fördelagtig rörelse, började hans saker winna en för honom all önskelig framgång; — Bodar och fickor besöktes och plundrades nästan med lika lätthet; lås och jernbommar kunde ej tillfyllest försäkra någons egendom för de stölder, som då på alla håll och kanter här i Staden föröfwades.

Ehuruwäl ingen af detta band lärer warit serdeles älskare af Lag och Rättwisa, finner man likwäl att de sins emellan bibehållit en slags ordning och billighet, som bestått deruti, att allt hwad som stals, mer eller mindre, skiftades i lika delar, hwaraf Roos ej tog mera än en lott för sin dräng; om han nu wid godsets fördelning ej sträckte sina påståenden till sina medbröders förfång, så torde likwäl hända, att han ej så alldeles satt egennyttan å sido, då han tillhandlade sig andras andelar, med hwilka han, i egenskap af Köpman, drog omkring till Salberget och annorstädes och höllt marknad, det synes åtminstone sannolikt, att det äfwentyr han dymedelst sig underkastade, samt att han köpte waran för långt bättre pris, än den i första hand kunnat erhållas, bordt tillskynda honom en större winst och förmån än hans medbröder; hwilka ej hade så widsträckta spekulationer.

Att beskrifwa alla denne Mästertjufs bedrifter, skulle blifwa för widlyftigt: det är nog till att finna, huru hela hans lefnad warit ett sammanhang af bofstycken, huru många han skadat och bragt på obestånd samt huru han i lättja och öfwerdåd försatt andras med swett och mödaförwärfwade egendom, hwilken han kunnat få tillfälle att till sig röfwa.

Utståndne straff, häckten och fästningsarbeten hade icke warit nog mägtige medel, att förmå Roos till att ändra sin lastbara wandel; dess inrotade wanart war från lifwet oskiljaktig, och utgången af alltsammans swarade till

fullo mot gerningarnes beskaffenhet; hwarom widare skall förmälas, sedan Riis Olofsson Stockmans ej mindre oroliga och för Samhället skadeliga lefnad, samt deraf med rätta härflytande öden, blifwit beskrifne; dels derföre att dessa begge Personers historia mot slutet löper tillsammans, och dels derföre, som ordspråket lyder: att alla Räfwar träffas omsider hos Bundtmakaren.

Stockman hade utan twifwel icke försummat de yngre åren, till att ernå en fullkomlig färdighet i konsten att stjäla och röfwa, många år förut hade han, till en skälig belöning för sin första lärospån, arbetat ett helt år på Tukthuset, och 1682 war han redan wärdig ansedd, att undergå dödsstraffet, hwilket likwäl till Gatulopp förwandlades; det dröjde dock icke längre än till året derpå, eller 1683, då åter dödsdomen öfwer honom afkunnades; men denna gången förskontes han äfwen, samt ålades i det stället att arbeta på Tukthuset. Derifrån gjorde han sig genom rymmande ledig, samt föröfwade återigen efter wanligheten stölder och brott, så att han å nyo 1684 dömdes till döden: han benådades då äfwen i så måtto; att han all sin lifstid skulle å Tukthus arbeta uti halsjern med en klocka uti.

Så många swåra och täta bestraffningar, om de nu icke medfört någon förbättring påStockmans i högsta måtto onda böjelser och förderfwade begär, synas de likwäl skola hafwa warit tillräcklige att späka och tämja dess obändiga och hårdnackade sinnelag; men saken förhöll sig helt annorlunda; ty 1687 måste han, för sin stora oregerlighet, som orden i domen lyda, flyttas från Tukthuset och föras till Marstrand. Här skaffade han sig, efter några års förlopp, åter lägenhet att komma lös, då han begaf sig till Tyskland, Nederländerne och andra orter, der han, efter egen berättelse, skall warit i Krigstjenst, och förmodligen ej mindre då, än förut, i sin lefnadsart framhärdat. Sedan han på detta sätt tillbragt några år, infann han sig åter i Riket, och l696 dömdes han också för tjufnad, att mista lifwet: denna gång kom äfwen pardon emellan, och han afstraffades med Nio Gatulopp, samt skulle all sin öfriga lifstid uti halshjern hållas till arbete på Marstrands fästning.

Det war likwäl icke Marstrand, der en så förhärdad sälle skulle sluta sina oroliga dagar; hans håg lekte på frihet; icke af en naturlig drift, att werkligen förbättra sina wilkor; ty han war i sanning mera olycklig då han war lös, hälst han merendels årligen ertappades och på det swåraste straffades, utan af nöje och wana, att på en obetydelig, kort tid, medelst rof och plundring få tillfredsställa sina wilda begär. Det lyckades honom äfwen, att ännu en gång komma på fri fot, då han på nytt ställde sin kosa till Stockholm, såsom det tjenligaste stället inom Riket för hans werksamhet, utan att på något sätt låta afskräcka sig utaf de beswärliga och swåra äfwentyr han här förut fått erfara. Det war nu som han kom ifärde med Roos, och det förstås af sig sjelft, att de för hwarannan wore omistlige. — Stockman uppehöll sig i lönndom; Roos deremot, såsom okänd och wälklädd, lät se sig i dagen, och war icke ens misstänkt: Roos såg sig före om lägenheterna der något kunde wankas och gjorde anläggningarne, dem Stockman på det djerfwaste om nätterne utförde. Stockman med det öfriga anhanget, stal och samlade rofwet; Roos tog deraf sin del och war för resten deras afnämare: med ett ord, hela denna inrättningen syntes wara satt på en tämmeligen säker och redig fot: hwar fick sin del efter förtjenst och skicklighet; ingen osämja, split och missnöje förspordes i sällskapet, utan allt gick redeliga till.

Det war likwäl hög tid, att man en gång, efter så många slags föröfwade stölder, skulle få fast på Tjufbandet; det skedde ock omsider under den ransakning, som straxt i början omförmäles; men till ett bewis på dessa Tjufwars öfwermåttan stora tilltagsenhet och djerfhet, kan anföras, att ehuru tre personer af bandet förut woro gripne och häcktade, så att de af deras ofärd bordt taga sig skräck och warning, fortforo de icke desto mindre i sin ondska och wanart, tills de omsider sjelfwa fastnade i nätet. Det war också tid att samhället skulle befrias från lemmar af så obotelig wanart; hwarföre ock Kongl. Hof-Rätten den 2 April 1701 dömde så Roos som Stockman att hängas; och gick samma dom, utan för Skants Tull, den 8 Maj samma år, i werkställighet.

*

.

Sång

till den Italienske Betjenten

som gick till döden,

af

Carl Lindegren.

Jag ej följa får den skara Som till döden leder dig, Men fick jag i ditt ställe wara Skulle bytet glädja mig.

Du dör blott den enda gången, Och dör af ett enda hugg, Men jag dör långsamt, stängd och fången, Inom jernstång, bomm och — glugg.

Har jag flera gånger brutit Sedan hatet satt mig hit, Har du flera gånger sällhet njutit, Som så fort fick komma dit.

Du din räkning afgjort redan Genom ångren, med din Gud, Men min kanhända blifwer sedan Mera swår emot hans bud.

Tyst och tåligt låt ditt hjerta, Anande ett bättre lif, Le åt huggets korta smärta, Tag det som ett tidsfördrif,

Snabb och lätt är dödsminuten, Och snart är blodets källa tömd, Och snart den sista sucken gjuten, Och en straffad gerning glömd.

*